

ΠΡΟ ΚΑΙ ΜΕΤΑ ΤΗΝ ΑΠΕΛΕΥΘΕΡΩΣΙΝ*

ΥΠΟ ΤΟΥ Κ. ΝΙΚΟΛΑΟΥ ΣΙΔΕΡΗ
Διευθυντοῦ Βιομηχανίας εἰς τὸ Υ. Β.

Ἡ Βιοτεχνικὴ κατάστασις τῆς Ἑλλάδος πρὸ τῆς ἀπελευθερώσεως τοῦ 1821 καὶ ἡ ἐξέλιξις τῆς καὶ εἰς βιομηχανίαν μετ' αὐτὴν μέχρι σήμερον

Ἐκατὸν τριάκοντα τέσσαρα χρόνια ἔχουν κυλίσαι μὲ τὸ ταχὺ πέρασμά τους ἀπὸ τὴν ἱστορικὴν ἐκείνην ἡμέραν ποῦ τὸ σάλπισμα τῆς ἐθνεγεσίας ἀντήχησεν σὲ στεριὰς καὶ θάλασσας τῆς Ἑλληνικῆς Πατρίδος. Τὸ γένος τῶν Ἑλλήνων ὑπερήφανον διὰ τὴν ἱστορίαν του καὶ τὸν πολιτισμὸν του πανηγυρίζει ἀκόμη μίαν φορὰν τὴν ἱστορικὴν ἐπέτειον τῶν ἐλευθεριῶν του.

Ὁ λαμπρὸς ἑορτασμὸς τῆς Ἐθνικῆς μας Ἐπετείου δὲν ἀποτελεῖ μόνον χρέος δλων τῶν Ἑλλήνων πρὸς τὴν ἡρωϊκὴν γενεάν τοῦ ἱεροῦ ἀγώνος τοῦ 1821—1828 ἀλλὰ καὶ παρέχει διὰ τῆς ἀναπολήσεως τῶν σκληρῶν ἀγώνων καὶ θυσιῶν τῆς μεγάλης καὶ ἱστορικῆς ἐκείνης γενεᾶς σπουδαιότατην ἀφορμὴν πρὸς ἠθικὴν, πνευματικὴν καὶ ἰδεολογικὴν τόνωσιν τοῦ Ἔθνους.

Κατὰ τὴν κρίσιμον μάλιστα αὐτὴν ὥραν τῆς ἀδυσωπῆτου πάλης ποῦ διεξάγεται μεταξὺ τῶν σκοτεινῶν δυνάμεων τοῦ τυφλοῦ ὀλισμοῦ ἀφ' ἑνὸς καὶ τῶν πολυτιμωτέρων ἀνθρωπίνων ἰδανικῶν: τῆς ἀνθρωπίνης ἀξιοπρεπείας καὶ τῆς ἀνθρωπίνης ἐλευθερίας ἀφ' ἑτέρου, ὄχι μόνον ἡ ἀναπόλησις τῶν ἀγώνων καὶ θυσιῶν τοῦ Ἔθνους εἶναι ἐπιβεβλημένη πρὸς φρονηματισμὸν ἀλλὰ καὶ ἡ ἀνασκόπησις τῆς δλης δραστηριότητος ποῦ ἀνέπτυξε τοῦτο, ὡς ἐν συνεχείᾳ θὰ εἴπωμεν, κατὰ τὴν μακράϊωνα δουλείαν ἐνδεικνύται πρὸς παραδειγματισμὸν διὰ τὴν ἠθικὴν καὶ ὀλικὴν ἀνασυγκρότησιν ἡμῶν.

Ἀναπολοῦμεν λοιπὸν κατὰ τὴν ἐπίσημον αὐτὴν ὥραν τὰς ἡμέρας κατὰ τὰς ὁποίας ἐπιπτον ἡ μία μετὰ τὴν ἄλλην αἱ ἑλληνικαὶ πόλεις τῆς Μικρᾶς Ἀσίας, τῆς Θράκης καὶ τῆς Μακεδονίας.

Μᾶς ἐνθυμίζει ἡ 25ῃ Μαρτίου τὴν ἀποφράδα ἐκείνην Τρίτην, τὴν ἀλησμό-

* Τὸ ἄρθρον ἐδόθη ὑπὸ τύπον ὁμιλίας εἰς τὴν Ἀνωτέραν Σχολὴν Βιομηχανικῶν Σπουδῶν, κατὰ τὴν ἑορτὴν τῆς 25ης Μαρτίου 1955.

Πρόβλημα 7ον). Ποῖαι ἐκ τῶν ἀκολουθῶν συναρτήσεων δύνανται νὰ θεωρηθοῦν ὡς συναρτήσεις συνολικοῦ κόστους;

1) $x - 1/2$

2) $x^2 + 3x + 3$

3) $\sqrt{x+2} + 3$

4) $x^3 + 3x^2 + 2$

5) $\frac{5}{x+5}$

6) $5 + 4x - x^2$

Πρόβλημα 8ον). Νὰ εὑρεθῇ ἡ ἀντίστροφος συνάρτησις τῆς $y = \frac{ax + 6}{\gamma x + \delta}$

καὶ νὰ δειχθῇ ὅτι ἡ συνάρτησις αὐτὴ εἶναι μονότιμος.

Πρόβλημα 9ον). Νὰ δειχθῇ ὅτι ἡ ἀντίστροφος συνάρτησις τῆς $y = x + \frac{1}{x}$

δὲν εἶναι μονότιμος.

(Συνεχίζεται)

νητον 29ην Μαΐου 1453, καθ' ἣν ἐπιπτε παρὰ τὴν Πύλην τοῦ Ἀγίου Ρωμανοῦ ὁ τελευταῖος ἥρωας τοῦ Βυζαντίου, ὁ πρῶτος μάρτυς τοῦ νέου Ἑλληνισμοῦ καὶ μαζί του ἡ βασιλεὺς τῶν πόλεων.

Ὁ δικέφαλος ἀστὸς αἰμόφυρτος ἐκρύβη εἰς τὰς κρύπτας τῶν μονῶν καὶ παρέμεινεν ὡς σύμβολον καὶ ἀνάμνησις δια τοῦ δουλεύον γένους

Ἡ μία μετὰ τὴν ἄλλην ἐπιπτον μετὰ τὴν βασιλεῖδα τῶν πόλεων ἡ Ἀττικὴ, ἡ Πελοπόννησος, ἡ Εὐβοία, κατόπιν αἱ Κυκλάδες, ἔπειτα ἡ Κύπρος, τελευταία ἡ Κρήτη.

Αἶμα καὶ μαρτύριον πανταχοῦ τῆς Ἑλληνικῆς γῆς.

Δὲν ὑπάρχει τρόπος θασάνου, δὲν ὑπάρχει μορφή θανάτου ποῦ νὰ ἔμεινεν ἄγνωστος κατὰ τὴν περίοδον ἐκείνην τοῦ ἐξανδραποδισμοῦ τοῦ γένους.

Ἄς καύσωμεν λιθωντῶν καὶ θυμίαμα εἰς τὴν μνήμην τῶν μαρτύρων ποῦ ἔπεσαν ἡρωϊκῶς μὴ δυνηθέντες νὰ σώσουν ἐλευθέραν τὴν πατρίδα.

Ἐπὶ τρεῖς καὶ ἥμισυ αἰῶνας τὸ ἔθνος μας ἔμεινε εἰς τὸν ζόφον τῆς δουλείας καὶ καταπίεσις. Σκληρὸς, βάρβαρος δυνάστης εἶχε καταλύσει μαζί μὲ τὴν Ἐθνικὴν Ἀνεξαρτητίαν καὶ κάθε ἴχνος ἀτομικῆς ἐλευθερίας.

Ἄλλὰ τὸ γένος τῶν Ἑλλήνων δὲν εἶναι προωρισμένον νὰ χαθῆ ἀπὸ τὰ πλήγηματα τῆς μοίρας.

Ὁ σπόρος ποῦ ἔσπειρεν ὁ δραματιστὴς βάρδος τῆς ἐλευθερίας καὶ πρωτομάρτυς αὐτῆς, ὁ Μέγας Θεσσαλός, ἔπεσεν εἰς γόνιμον ἔδαφος καὶ ἐβλάστησε. Καὶ τὸ γένος ἐξηγέρθη καὶ ἡ ἐξέγερσις του ἐναντίον τοῦ τυράννου ἐπεξετάθη εἰς ὅλα τὰ ἐδάφη τῆς Ἑλληνικῆς Πατρίδος. Καὶ ἄλλοι μὲν ἐξέλαμψε μὲ ἔργα ἀσυγκρίτου ἡρωϊσμοῦ, ἄλλοι δὲ καθηγιάσθη μὲ πρωτοφανεῖς θυσίας καὶ ἐν συνόλῳ παρέμεινεν εἰς τὴν παγκόσμιον ἱστορίαν ὡς πράξις ἀξιοθαύμαστος καὶ ἀνάλογος εἰς μεγαλεῖον καὶ αἰγλήν πρὸς τὰ μέγιστα συμβάντα τοῦ ἑλληνισμοῦ καὶ τοῦ κόσμου ὀλοκλήρου. Κατ' οὐσίαν ὁμοῦς τὴν ἱστορικὴν τῆς σημασίαν προσλαμβάνει ἡ ἐθνικὴ ἐξέγερσις ἀπὸ τὸ γεγονός ὅτι μετὰ τρισχιλιετῆ σταδιοδρομίαν τὸ ἑλληνικὸν ἔθνος ἔδωκε τὸ μέτρον τῆς ἀκαταβλήτου ζωτικότητός του καὶ τῆς ἀδιόχρημα ἀκατάλυτου ψυχικῆς καὶ πνευματικῆς του δυνάμεως καὶ ἀρετῆς.

Προκαλεῖ κατάπληξιν οὐ εὐάριθμοι μαχῆται ποῦ ὤφειλαν νὰ φρουρήσουν τὴν σημαίαν τῆς ἐλευθερίας ἀπὸ τῆς Μακεδονίας καὶ Ἡπείρου μέχρι τῶν νήσων κατῶρθωσαν νὰ ἐπιτύχουν τοῦ σκοποῦ των.

Καὶ εἶναι πράγματι ἐκπληκτικὸν πῶς αὐτοὶ οἱ ὅποιοι προτύτερα εἶχον διαβληθῆ καὶ παρασταθῆ ὡς πληθυσμοὶ ἀνάξιοι προσοχῆς καὶ δικαίως δουλεύοντες, εἰς ξένην ἀρχὴν καὶ ὡς ἀποτελοῦντες ὄλονον ἀνομοιογενοῦς φυλετικῆς συνθέσεως ἑλαχίστην ἢ καὶ οὐδεμίαν σχέσιν ἔχοντες πρὸς τοὺς παλαιότερους πληθυσμοὺς τῶν κλασσικῶν καὶ μεγαλοεργῶν χρόνων τοῦ Ἑλληνικοῦ ἔθνους, κατῶρθωσαν παρ' ὅλα αὐτὰ νὰ ἐμφανισθοῦν ὡς ἀληθεῖς Ἕλληνες ἐνώπιον τοῦ κόσμου.

Εἶναι δὲ ἀξίον ἰδιαιτέρας μνείας τὸ γεγονός ὅτι μετὰ τῶν πρωταγωνιστῶν τῆς ἐθνεγεσίας ἦσαν θεράποντες τοῦ κερδῶου ὁ Ἐάνθος, ὁ Σκουφᾶς καὶ ὁ Ἀναγνωστόπουλος καὶ ἐμπόρου υἱὸς ὁ Τσακάλωφ.

Καὶ μήπως δὲν ἦσαν τοῦ ἐμπορίου παράγοντες οἱ γενναῖοι ναύκληροι καὶ ναυμάχοι τῆς Ὑδρας, τῶν Σπεσιῶν καὶ τῶν Ψαρῶν;

Και δὲν εἶναι ἄμοιρον σημασίας, διὰ τὴν εὐτυχῆ ἔκβασιν τοῦ ἱεροῦ ἀγῶνος 1821—1828 τὸ γεγονός εἶτι τὸ ἔθνος κατώρθωσε νὰ διατηρήτῃ διὰ μέσου 4 αἰώνων δουλείας μαζί με τὴν γλώσσαν του, τὴν θρησκείαν του καὶ τὴν ἐθνικὴν του συνείδησιν καὶ ὅλας ἐκείνας τὰς εὐγενεῖς παραδόσεις τοῦ πνευματικοῦ καὶ τεχνικοῦ του πολιτισμοῦ ποῦ τοῦ ἐκκληροδότησαν οἱ ἀπὸ τριῶν χιλιάδων χρόνων δημιουργοί του.

Χρήσιμον δὲ νομίζομεν κατὰ τὴν ὥραν αὐτὴν καθ' ἣν ἡ σκέψις μας φέρεται εὐγνώμων πρὸς τὴν μνήμην τῶν ἡρώων καὶ μαρτύρων τῆς ἐθνικῆς παλιγγενεσίας νὰ ανατρέξωμεν εἰς τὴν ἐποχὴν καθ' ἣν τὸ ἔθνος τελοῦν ὑπὸ τὸν πλέον σκληρὸν ζυγὸν τῆς δουλείας ἐπιφελήθη τῆς ἐκ μέρους τοῦ δυνάστου ἐφαρμοσθείσης, πρὸς ἴδιον βεβαίως ὄφελος, πολιτικῆς προνομίῶν καὶ κατώρθωσε νὰ ἀναπτύξῃ τὴν ἔμφυτον δραστηριότητά του διὰ τὴν ἀνάπτυξιν τοῦ ἐμπορίου καὶ τῆς βιοτεχνίας.

Ἄλλὰ καὶ μετὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν, τὸ ἔθνος πιστὸν εἰς τὰς παραδόσεις του καὶ ἀκολουθοῦν τὸν δρόμον τῶν μεγάλων πεπρωμένων του ὡς φορεὺς καὶ πρωτόπυρος τῶν εὐγενῶν καὶ ἀνθρωπίνων ἰδεωδῶν ἐξηκολούθησε καὶ ἐξακολουθεῖ νὰ προσθέτῃ νέας σελίδας δόξης εἰς τὴν ὑπέρλαμπρον ἱστορίαν του. Τὸ ἐν μετὰ τὸ ἄλλο τὰ τμήματα τῆς Ἑλληνικῆς Πατρίδος ποῦ παρέμειναν μετὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν τοῦ 1821 ὑπὸ τὸν ζυγὸν ἀνακτοῦν τὴν ἐλευθερίαν των καὶ τὰ ἐθνικὰ σύμβολα φθάνουν εἰς τοὺς ἀκράτους σταθμοὺς τῆς Ἑλληνικῆς γῆς. Δὲν εἶναι μακρὰν ἡ ὥρα καθ' ἣν ὀλοκληρουμένης τῆς ἐθνικῆς μας ἀποκαταστάσεως θὰ ἀνακτήσουν τὴν ἐλευθερίαν των καὶ θὰ ἐνωθοῦν μετὰ τῆς μητρὸς Ἑλλάδος πολύτιμα τμήματα τῆς πατρίδος: ἡ Ἑλληνικὴ Ἠπειρος καὶ ἡ Ἑλληνικὴ Κύπρος.

Εἴμεθα ἑμεῖς οἱ σύγχρονοι εὐτυχεῖς καὶ υπερήφανοι διότι δὲν ὑστερήσαμεν οὔτε εἰς ἡρώισμούς οὔτε εἰς θυσίας ἀλλ' οὔτε καὶ εἰς δραστηριότητα διὰ τὴν δόκλῆρωσιν τοῦ ἔργου τῶν πατέρων μας καὶ τὴν ἀναγέννησιν τοῦ πνευματικοῦ καὶ τεχνικοῦ μας πολιτισμοῦ. Ἔργα εἰρηνικὰ μεγίστης σημασίας καὶ προόδου ἦλθον νὰ προστεθοῦν εἰς τὰ πολεμικὰ τρόπαια τῆς φυλῆς μας. Ἡ ἀρχαία παράδοσις τοῦ Ἡφαίστου καὶ τῆς Ἐργάνης Ἀθηναῖς διατηρηθεῖσα ὡς δημιουργικὸς σπινθὴρ καὶ κατὰ τὰς πλέον σκοτεινὰς ἡμέρας τῆς δουλείας τοῦ γένους ἀνέζησε μετὰ τὴν λαμπρότητα τῆς κατὰ τὴν μεταπελευθερωτικὴν περίοδον καὶ μέχρι σήμερον. Ἡ ἀνασκόπησις τῆς πορείας τοῦ ἔθνους καὶ πρὸς τὴν κατεύθυνσιν αὐτὴν ὡς ἡ καὶ ἀναπόλησις τῆς δράσεώς του τόσον κατὰ τοὺς χρόνους τῆς δουλείας ὅσον καὶ κατὰ τὴν μεταπελευθερωτικὴν περίοδον καὶ μέχρι σήμερον, εἰς τὸν βιοτεχνικὸν τομέα διὰ τὴν ἐπιβίωσιν του θὰ ἀποτελέσῃ, ὡς εἴπομεν, ἀφ' ἑνὸς μὲν ἀπότισιν χρέους τιμῆς πρὸς τοὺς ἀφανεῖς ἐκείνους Ἑλληνας ποῦ ἐκράτησαν μαζί με τὴν ἐθνικὴν των συνείδησιν καὶ ἀσβεστον τὸ πῦρ τῆς δημιουργικότητός των, ἀφ' ἑτέρου δὲ τὴν μεγαλυτέραν ἐνθάρρυνσιν πρὸς ὅλους ἡμᾶς ὅσοι πιστεύομεν εἰς τὰ ἰδανικὰ καὶ τὸ δαιμόνιον τῆς Ἑλληνικῆς φυλῆς καὶ ἔχομεν ἀποδοθῆ εἰς ἕνα δύσκολον ἀγῶνα ἀναδημιουργίας καὶ ἀνασυγκροτήσεως διὰ μίαν καλυτέραν ἑλληνικὴν αὔριον.

Διὰ τοῦτο δὲ καὶ θὰ ἐπιχειρήσωμεν νὰ ἐκθέσωμεν ἱστορικῶς καὶ ἐν πάσῃ δυνατῇ συντομίᾳ τὴν βιοτεχνικὴν κατάστασιν τῆς Ἑλλάδος πρὸ τῆς ἀπελευθερώσεως τοῦ 1821 καὶ τὴν ἐξέλιξιν τῆς καὶ εἰς Βιομηχανίαν μετ' αὐτὴν καὶ μέχρι σήμερον.

Περίοδος πρὸ τῆς Ἀπελευθερώσεως τοῦ 1821

Μετὰ τὴν πτώσιν τοῦ Βυζαντίου καὶ τὴν καθυπόταξιν καὶ τῶν Ἑλληνικῶν χωρῶν εἰς τὴν Τουρκικὴν Αὐτοκρατορίαν ὁ κατακτητὴς δὲν προσεπάθησε ν' ἀφομοιώσῃ τοὺς κατακτηθέντας Ἑλληνικοὺς πληθυσμοὺς, ἀντιθέτως παρεχώρησεν εἰς αὐτοὺς διάφορα προνόμια, ἐξ ὧν τὰ σημαντικώτερα ἦσαν ἡ ἀσφάλεια τῆς περιουσίας, τὸ δικαίωμα νὰ ἀσκοῦν τὴν βιοτεχνίαν, τὰ ἐκκλησιαστικὰ καὶ διοικητικὰ τῶν καθήκοντα μὲ κάποιαν αὐτοτέλειαν καὶ ὑπὸ ὠρισμένην μορφήν, καὶ τοῦτο διότι ἐγνώριζεν ὅτι ἄλλως μετὰ δυσκολίας θὰ ἐκυβέρνηα τὴν νέαν αὐτοκρατορίαν. Παρ' ὅλα ταῦτα δὲν ἐσεβάσθη τὰς χορηγηθείσας παραχωρήσεις εἰς τοὺς «δούλους Ἑλλήνας», οἱ ὅποιοι παρὰ τὸν σκληρὸν ζυγὸν διετήρησαν, ὡς εἶπομεν, τὸ ἔθνικόν των φρόνημα καὶ ἀνέπτυξαν τὸν πλοῦτον τῆς χώρας των διὰ τοῦ ἐμπορίου, τῆς γεωργίας, καὶ τῆς ὑποτυπώδους οὐχ ἤττον ὁμῶς σοδαρωτάτης διὰ τὴν ἐποχὴν ἐκεῖνῃν βιομηχανίας, δηλ. τῆς βιοτεχνίας.

Ὅτω ἡ βιοτεχνία ἀνεπτύχθη μετέπειτα, παράπλευρα μὲ τὸ ἐμπορικὸν δαιμόνιον τῶν Ἑλλήνων, οἵτινες ἤρχισαν ἀπὸ τὰ μέσα τῆς 17ης ἑκατονταετηρίδος τὴν ἐμπορικὴν των ἐπικοινωνίαν μετὰ τῆς Δύσεως, καταστάντες κύριοι τοῦ ἐμπορίου μεταξὺ ἀνατολῆς καὶ δύσεως ἰδρύσαντες ἐμπορικοὺς οἴκους καὶ ἐταιρείας εἰς λιμένας τουρκικοὺς καὶ εὐρωπαϊκοὺς.

Περὶ τὰ τέλη τῆς 17ης ἑκατονταετηρίδος ἤρχισαν νὰ γίνωνται ἐβδομαδιαῖαι καὶ ἐτήσιαι πανηγύρεις, σχεδὸν εἰς ὅλας τὰς πόλεις καὶ κωμοπόλεις τῆς Ἑλλάδος, ἐκ τῶν ὁποίων αἱ κυριώτεραι ἐλάβανον χώραν εἰς Φάρσαλα, Λάρισα καὶ τινὰς ἄλλας πόλεις τῆς Θεσσαλίας, ὅπου ἐξετίθεντο σπουδαιότατα καὶ ἀξιολογώτατα προϊόντα τῆς Θεσσαλικῆς ὑφαντουργικῆς βιοτεχνίας, ἅτινα καὶ μετεφέροντο διὰ καραβανίων εἰς τὴν Κεντρικὴν Εὐρώπην.

Ἄς ἴδωμεν εἰς πόλεις καὶ κωμοπόλεις ὑπῆρχον βιομηχανικὰ ἐγκαταστάσεις καὶ ποῖα ἦσαν τὰ σπουδαιότερα καὶ ἀξιολογώτερα προϊόντα.

Κατὰ τὰ μέσα τῆς 18ης ἑκατονταετηρίδος, παρὰ τὴν ὑποδούλωσιν τῶν Ἑλλήνων, ἤκμασεν ἡ βιοτεχνία διὰ νὰ ἐξυπηρετήσῃ περισσότερον τὸ μετὰ τῆς Δύσεως ἐμπόριον, ἀναπτυχθέντων μεταλλευτικῶν κέντρων, ἅτινα ἦσαν: ἡ Χαλκιδικὴ (εἰς μεταλλεύματα ἀργύρου), ὅπου ἐλειτούργουν κατὰ τὴν 16ην μὲ 17ην ἑκατονταετηρίδα περὶ τὰς 500 ἕως 600 καμίνους, τῶν ὁποίων ἡ παραγωγὴ κατὰ μῆνα ἐκυμαίνοτο μεταξὺ 18.000 ἕως 30.000 δουκάτων, ἡ βιοτεχνία ὑφαντουργίας καὶ βαφῆς Ἀμπελακίων, κωμοπόλεως παρὰ τὴν ὄχθην τοῦ Πηνειοῦ ποταμοῦ καὶ εἰς τὴν κοιλάδα τῶν Τριπῶν, ἧτις ἀνέπτυξεν περὶ τὸ 1750 τὴν βιοτεχνίαν τῆς κλωστικῆς βάμβακος, μετάξης, ἐρίου καὶ τὴν βαφικὴν. Αὕτη ἀπετελεῖτο ἀπὸ 24 νηματοβαφεία, ἀπασχολοῦντα ὀλόκληρον τὸν ἐκ 4.000 κατοίκων πληθυσμὸν συνεταιρικῶς, ὅστις παρήγε καὶ ἀπέστειλε διὰ καραβανίων ἐτησίως 3.000 δέματα, τῶν 100 χιλιογράμμων ἕκαστον, νημάτων ἐρυθροβαφῶν διὰ Βιέννης καὶ Δρέσδης μέχρι Λειψίας, Ἀμβούργου καὶ Ἀγγλίας, ὅπου οἱ Ἀμπελακιῶται εἶχον καὶ ὑποκαταστήματα.

Κυρίως τὰ βαμβάκερὰ ἐβάφοντο δι' ἐρυθροῦ χρώματος καὶ ὡς πρώτη ὄλη βαφικῆς ἐχρησιμοποιοῦντο ἄλλοτε μὲν ρίζαι γνωσταὶ ὑπὸ τὸ ὄνομα «Ἐρυθρὸν τῆς Ἀδριανουπόλεως», ἄλλοτε δὲ μίγμα ἀλιζαρίου καὶ αἰματος αἰγὸς ἢ βοῦς. Τὸ ἀλιζάρι εἰσῆγετο ἐκ Λεσδαδίας ἢ ἐκ τῆς Ἀνατολῆς μέσῳ Σμύρνης.

Ἄλλ' ἡ βιοτεχνία τῶν Ἀμπελακίων καὶ ἡ ἐμπορία ἐπέπρωτο νὰ κατα-

στραφή και ή κοινόπολις νά παρακμάση και έρημωθή μικρόν πρό τής έπαναστάσεως τοῦ 1821, ἀφ' ἐνός ἀπό τήν ἐπιδρομήν τοῦ Ἀλή Πασά τὸ 1821, ἀφ' ἐτέρου δὲ διότι δὲν ἐβράδυνε ν' ἀναφυῖ μεταξύ τῶν μελῶν τοῦ ἐμποροβιομηχανικοῦ συνταρισμοῦ διχόνοια ἀπὸ φιλοδοξίαν, τίς ἐκ τῶν μετόχων νά διευθύνη και οὕτω δόθῃ ὑπὸ τοιαύτας συνθήκας τὸ τελικόν κτύπημα ἀπὸ τὸν συναγωνισμόν τής ἐν Μάντισσος τής Ἀγγλίας κλωστοῦφαντουργίας. Εἰς τοῦτο ἐπίσης συνέτεινε και ή χρῆσιμος τής Αὐστρίας τοῦ 1821, ἀπὸ τήν ὅποιαν οἱ Ἀρμελακίωται παρεσύρθησαν με μεγάλης ζημίας ὑπερβάσας τὰ 10.000.000 φράγκα. Ὁμοίαι βιοτεχνία εἶχεν ἀναπτυχθῆ και εἰς Τύρναβον. Ἡ πρώτη ὕλη, ὁ βάμβαξ, ἦτο προϊόν τής Θεσσαλικῆς γῆς και τής περιοχῆς Σερρών, ή δὲ παραγωγή αὐτοῦ ἀνήρχετο εἰς 70.000 δέματα τῶν 100 ἐκάδων, τουτέστιν εἰς 7 000.000 γροσίων. Ἐκ τούτων ἐξήγγοντο εἰς Γερμανίαν, Γαλλίαν, Βενετίαν, Λιθόρον, Λονδίον 50.000 δέματα και τὰ ὑπόλοιπα 20.000 ἐχρησιμοποιοῦντο διὰ τήν Μακεδονικήν και Θεσσαλικήν κλωστοῦφαντουργίαν. Ἀλλὰ βιοτεχνικά κέντρα εἶχον ἀναπτυχθῆ εἰς Ἀγιάιν, Βόλον, Ρέτσανην, Σελίτσανην με πλουσίαν παραγωγήν μετάξης και ἀξιόλογα μεταξουργεῖα (ἀναπνηστήρια κουκουλιῶν) και ὑφαντήρια δ.ἀ μεταξωτὰ ὑφάσματα και μαγδήλια.

Ἐπίσης εἰς τὰ 24 χωρία τοῦ ὄρους Πηλίου εἶχεν ἀναπτυχθῆ ή βιοτεχνία και οἰκοτεχνία παραγωγῆς μεταξωτῶν και μελλίνων ὑφασμάτων και ταπήτων ἐξ ἔριου.

Και εἰς τήν Μακεδονίαν εἶχεν ἀναπτυχθῆ ή βιοτεχνία τοῦ βάμβακος και ἔριου, εἰς δὲ τήν Πελοπόννησον και ἰδίᾳ εἰς τήν περιοχὴν τῶν Καλαμῶν, λόγῳ τής ἀναπτύξεως τῶν μορεῶνων, ἤρμασεν ή σηροτροφία.

Ἀναφέρεται ἐπίσης ὅτι και εἰς τήν νήσον Τήνον ὑπῆρχε βιοτεχνία μεταξωτῶν ὑφασμάτων, παράγουσα περὶ τοὺς 14 τόνους μετάξης ἐτησίως. Εἰς τήν Πελοπόννησον και μάλιστα εἰς Δημητσάναν ὑπῆρχον ἐπίσης ἐργοστάσια παραγωγῆς πυριτιδος (ἐννοεῖται μαύρης).

Τ' ἀνωτέρω λεχθέντα μᾶς δίδουν μίαν εἰκόνα τής βιοτεχνικῆς και βιομηχανικῆς δραστηριότητος ἐν τῇ χώρᾳ μας πρό τής ἐλληνικῆς ἐπαναστάσεως τοῦ 1821.

Ἡδη δι' ἄλλων ἀπεικονίζω τήν μετεπαναστατικὴν περίοδον τής βιομηχανίας και βιοτεχνίας εἰς τέσσαρας κυριωτέρας περιόδους:

Περίοδος πρώτη, 1821—1913

40 χρόνια περίπου μετὰ τήν ἐπανάστασιν τοῦ 1821 ἀρχίζου νά ἐμφανίζωνται αἱ πρώται βιομηχανίαι, ἤτοι τὸ 1863 — 1869 ἰδρύθησαν και ἐλιτεοῦργησαν 89 τὸν ἀριθμὸν ἐργοστάσια (ὡς τοῦτο ἀναφέρει ἐν τῇ στατιστικῇ του ὁ Α. Μαν-

* Ἀλιζάρι 1. 2 διοξυανθρακινόνη.

Εἶναι ἐρυθρὰ χρωστικὴ οὐσία τής ρίζης τοῦ Ἐρυθροδάνου (Rubia Tinctorum), ριζάρι, Krapp, Garange, Madder, φυτοῦ καλύπτοντος ἄλλοτε ἀπεράντους ἐκτάσεις ἐν Ἀνατολικῇ Ἑλλάδι Γαλλίᾳ, Ὀλλανδίᾳ κ.ά. Ἡ ἐξαγωγή τής ἀλιζαρίνης ἐκ τοῦ ἐρυθροδάνου δὲν ἔχει πλέον παρὰ ἱστορικὸν ἐνδιαφέρον. Σήμερον ή ἀλιζαρίνη παρασκευάζεται εἰς μεγάλην κλίμακα συνθετικῶς ἐκ τοῦ ἀνθρακινίου ὑδρογονάνθρακος ἐξαγομένου ἐκ τής πύσσεως τῶν λθανθράκων. Ἡ σύνθεσις τής ἀλιζίνης ἐπιτευχθεῖσα τῷ 1868 ὑπὸ τῶν Γερμανῶν χημικῶν Graebe και Liebermann ἐσημείωσεν ἐποχὴν ἐν τῇ ἱστορίᾳ τής τε ὀργανικῆς χημείας και τής βιομηχανίας τῶν χρωμάτων.

σόλας) με κινητήριον δύναμιν 1887 ἵππων, ἐκ τῶν ὁποίων τὰ 40 ἦσαν ἐγκατεστημένα εἰς τὴν περιοχὴν τῆς Ἀττικῆς, κυρίως εἰς τὴν πόλιν τοῦ Πειραιῶς, καὶ ἀντεπροσώπευον εἰς δύναμιν 1083 ἵππων, ἤτοι τὸ 57 ο) τῆς ἑλγῆς ἐγκατεστημένης δυνάμεως. Τὰ εἶδη τῶν ἐργοστασίων ἦσαν: 1ον) κλωστοῦφαντήρια βάμβακος με ἀριθμὸν ἀτράκτων 35.900 καὶ ἀριθμὸν ἐργατῶν 1084. Ἐκ τούτων 6 ἦσαν ἐγκατεστημένα εἰς Ἀθήνας με ἀριθμὸν ἀτράκτων 23.128 καὶ ἀριθμὸν ἐργατῶν 650. 2ον) Ἐργοστάσια καὶ ἐργαστήρια μεταξουργία 12 τὸν ἀριθμὸν, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἀναπινηστήρια κουκουλιῶν καὶ ἐλάχιστα ὑφαντήρια. Ἐκ τούτων τὰ 2 εἰλειτούργησαν ἐν Ἀθήναις καὶ Πειραιεῖ. 3ον) Πλέον τῶν 25 κυλινδρῶν μύλων, ἐξ ὧν 8 εἰς Πειραιᾶ καὶ 2 εἰς Ἀθήνας με κινητήριον δύναμιν 260 ἵππων ἔναντι συνολικῆς δυνάμεως 658 ἵππων. 4ον) 9 μεγάλα μηχανουργεῖα ἐξ ὧν 5 ἐν Πειραιεῖ καὶ 2 εἰς Ἀθήνας.

Μετὰ 10 ἔτη ἀπὸ τὸ 1887 ἰδρύθησαν ἐν τῇ χώρᾳ ἕτερα 26 ἐργοστάσια, ἤτοι 14 μύλοι, 4 κλωστήρια καὶ ὑφαντήρια, 4 μηχανουργεῖα, ἐν ἐργοστάσιον χαρτοποιίας καὶ ἐν ἐπίπλων.

Διὰ τῆς προσθήκης τῶν νέων αὐτῶν ἐργοστασίων ἠδξήθη ὁ ἀριθμὸς τῶν ἐργατῶν εἰς 2.500, ἐκ τῶν ὁποίων 1.300 εἰργάζοντο εἰς κλωστοῦφαντουργικὰς βιομηχανίας.

Ὅθεν παρατηροῦμεν ὅτι εἰς τὴν πρώτην ἐποχὴν τῆς ἐκκινήσεως τῆς βιομηχανίας τὴν πρωτοπορίαν εἰς ἀριθμὸν ἀπασχολήσεως ἔχει ἡ κλωστοῦφαντουργία ἕπως καὶ σήμερον.

Ὅσον ἀφορᾷ τὴν ἐξέλιξιν τῆς βιομηχανικῆς ἀναπτύξεως μεταξὺ τῶν ἐτῶν 1876 καὶ 1887 αὕτη δέον ν' ἀποδοθῇ εἰς τὰ προστατευτικὰ νομοθετικὰ μέτρα τοῦ Κράτους, εἰς τὴν αὐξησιν τοῦ πληθυσμοῦ λόγῳ τῆς ἀπελευθερώσεως τῆς Θεσσαλίας καὶ τῆς Ἡπείρου τὸ 1881, εἰς τὴν τοποθέτησιν κεφαλαίων καὶ τέλος εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τοῦ ὁδικοῦ καὶ σιδηροδρομικοῦ δικτύου τῆς χώρας. Τὸ 1882 κατεσκευάσθη ἡ σιδηροδρομικὴ γραμμὴ Πειραιῶς—Ἀθηνῶν—Πατρῶν μήκους 230 χιλιομέτρων, τὸ 1884 ἡ τῶν Ἀθηνῶν—Λαυρίου μήκους 64 χιλιομέτρων, καὶ Θεσσαλίας ἐπὶ 241 χιλιομέτρων.

Ὅλα αὐτὰ τὰ μέσα εἶχον εὐτυχεῖ ἐπίδρασιν εἰς τὴν βιομηχανικὴν ἀνάπτυξιν, τόσον εἰς τὴν Ἀττικὴν ὅσον καὶ εἰς τὴν λοιπὴν χώραν, διότι τὰ βιομηχανικὰ προϊόντα εὐκόλως διωχετεύοντο εἰς τὸ ἐσωτερικὸν τῆς χώρας.

Τέλος τὸ 1912 ἡ βιομηχανία τῆς χώρας παρουσιάζει μίαν ἀκόμη αἰσθητὴν πρόσδον ἀπὸ τὸ ἔτος 1887 παραλλήλως πρὸς τὴν ἐμφάνισιν μιᾶς σοβαρᾶς μεταναστευτικῆς κινήσεως.

Ἡ πρόσδος αὕτη προήλθεν ἀπὸ τὴν καλλιτέρευσιν τῶν κλωστοῦφαντουργείων, τῶν ἐργοστασίων ἐπισκευῆς μηχανῶν κ.λ. π. καὶ ἀπὸ τὴν ἴδρυσιν ἄλλων σοβαρωτέρων ἐργοστασίων, ὅπως τὰ τσιμέντα Πειραιῶς, Ἐλευσίνας, τὸ Ἰαλουργεῖον καὶ τὰ λιπάσματα τῆς Α. Ε. Χημικῶν Προϊόντων καὶ λιπασμάτων, τὰ Χρωματοουργεῖα Πειραιῶς καὶ ἄλλα.

Ἐλλείψει εἰδικῆς ἀπογραφῆς διὰ τὴν βιομηχανίαν κατ' αὐτὴν τὴν ἐποχὴν δυνάμεθα νὰ ὑπολογίσωμεν τὸ μέγεθος τῆς βιομηχανικῆς ἀναπτύξεως τῆς χώρας πρὸς τὸ τέλος τῆς πρώτης περιόδου μετὰ τὴν ἐπανάστασιν τοῦ 1821, ἀπὸ μίαν σύγκρισιν τῶν εἰσαγωγῶν, τῶν καυσίμων καὶ τῶν ἀκατεργάστων μετάλλων (σιδη-

ρου κ.λ.π.) εις τὸν λιμένα Πειραιῶς κατὰ τὰ ἔτη 1887, 1895 καὶ 1912, διότι αὐτὰ τὰ εἶδη ἀποτελοῦν θεμελιώδεις ἐνδείξεις εις τὴν βιομηχανικὴν ἐξέλιξιν, δεδομένου ὅτι τὰ καύσιμα εἶναι ἡ μόνη πηγὴ ἐνεργείας.

Εἰσαγωγὴ μετάλλων καὶ καυσίμων

Κατὰ τὰ ἔτη	Ποσότης εἰς μετρικοὺς τόνους
1887	85.150
1895	140.258
1912	287.578

Αὐτὴ καὶ μόνη ἡ σύγκρισις τῶν ἀριθμῶν δαίχνει τὴν πραγματικὴν πρόοδον κατὰ τὴν τελευταίαν περίοδον τοῦ 19ου αἰῶνος εἰς τὴν βιομηχανίαν καὶ βιοτεχνίαν.

Περίοδος δευτέρα, 1913 - 1922

Κατὰ τὴν περίοδον αὐτὴν δὲν ἔχομεν σοβαρὰν βιομηχανικὴν δραστηριότητα. Αὐτὴ εἶχε περιορισθῆ εἰς τὰ προϋπάρχοντα ἐργοστάσια τῆς πρώτης περιόδου μὲ μικρὰς βελτιώσεις εἰς τὰ ἤδη ἐγκατεστημένα καὶ μὲ τὴν προσθήκην τῶν ἐργοστασίων τῶν νέων χωρῶν Μακεδονίας καὶ Θράκης, καὶ ἰδίως τῆς Δυτικῆς Μακεδονίας, Θεσσαλονίκης, Ἐδέσσης, Ναούσης καὶ Βερροίας, εἰς ἃς πόλεις εἶχαν ἀναπτυχθῆ ἐπὶ τουρκοκρατίας, κατὰ σειρὰν προτεραιότητος, ἡ κλωστοῦφαντουργία ἢ βαμβακουργία, ἐριουργία, κανναβουργία, καὶ μεταξουργία. Εἰς τὸ τέλος τῆς περιόδου αὐτῆς, ἤτοι τὸ 1922, μετὰ τὴν μικρασιατικὴν καταστροφὴν κατέφυγον εἰς τὴν χώραν μας περὶ τὸ 1.222 000 πρόσφυγες, ἐκ τῶν ὁποίων πλείστοι ὄντες ἔμποροι, βιομήχανοι, ἀλιεῖς, γεωργοὶ κ. λ. π. μετέφεραν τὰς περιουσίας των καὶ ἐπέδωθησαν εἰς ἕλους τοὺς κλάδους τῆς Οἰκονομίας. Οὕτω μεταξὺ τῶν ἄλλων προήγαγον τὸν τομέα τῆς βιομηχανίας, ἀναπτύξαντες τὴν βιομηχανικὴν δραστηριότητα χάρις εἰς τὴν ἰδιωτικὴν πρωτοβουλίαν, ἰδρύσαντες νέα ἐργοστάσια ἀξιόλογα εἰς τοὺς διαφόρους κλάδους τῆς βιομηχανίας, (μεταλλικαὶ κατασκευαί, κλωστοῦφαντουργικὰ ἐργοστάσια, οἰκοδομικά, εἶδη διατροφῆς, χημείας κ.λ.π.).

Τρίτη περίοδος, 1923 - 1939

Ὡς ἀνωτέρω ἐλέχθη ἡ εἰσορῆ τῶν προσφύγων προεκάλεσε νέαν ὄθησιν εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τῶν διαφόρων κλάδων τῆς οἰκονομίας, ἐπομένως καὶ εἰς τὴν βιομηχανίαν, κατὰ τὴν περίοδον αὐτὴν. Ἡ χώρα μας κατ' αὐτὴν τὴν περίοδον καὶ ἰδίως ἀπὸ τὰς ἀρχὰς 1940 ἐπέδειξε τὴν μεγαλυτέραν δραστηριότητα τὴν ὅποιαν εἶχεν ἀναπτύξει ποτὲ εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς, καὶ δὴ μετὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν τοῦ 1821, εἰς τὸν βιομηχανικὸν τομέα. Ἰδρύθησαν ἐργοστάσια μεγάλα προαγόντα τὴν οἰκονομίαν τῆς χώρας ποὺ ἀπερρόφησαν μέγαν ἀριθμὸν ὑπαλλήλων καὶ ἔργατῶν. Οὕτω, ἐνῶ κατὰ τὸ 1922 - 1923 ἡ βιομηχανία μας ἠρίθμει περὶ τὰ 882 μεγάλα καὶ μικρὰ ἐργοστάσια εἰς τοὺς διαφόρους κλάδους αὐτῆς μὲ ἀπασχολούμενον προσωπικὸν 62.000 ψυχῶν, τὸ 1939 ὁ ἀριθμὸς τῶν ἐργοστασίων ἀνῆλθαν εἰς 2.008 μὲ ἀριθμὸν ἔργατῶν καὶ ὑπαλλήλων διπλάσιον ἢ τοῦ 1923, τουτέστιν 120.000.

Διὰ νὰ λάβωμεν καλυτέραν ἰδέαν τῶν ἀνωτέρω, παραθέτομεν τὸν κατωτέρω πίνακα ὅστις μᾶς δεικνύει τὴν βιομηχανικὴν ἀνάπτυξιν μεταξὺ τῶν ἐτῶν 1923-1939 κατὰ βιομηχανικοὺς κλάδους :

Βιομηχανικοί Κλάδοι	Έτη συγκρίσεως	
	1922	1939
1) Μεταλλουργικαί Βιομηχανίαι (Μολύβδου, Ἀργύρου, Ψευδαργύρου)	2	1
2) Μηχανουργικαί καὶ ἐν γένει ἐπεξεργ. μετάλλου	126	270
3) Οἰκοδομικαί Βιομηχανίαι	20	55
4) Βιομηχ. Ἐπεξεργ. Βάμβακος	54	151
5) Ἐριοβιομηχανίαι	16	34
6) Πλεκτοβιομηχανίαι	32	110
7) Μεταξουργία	13	30
8) Ἰούτης, Καννάβειος	8	18
9) Χημικαί Βιομηχανίαι	129	254
10) Διατροφῆς	226	450
11) Χάρτου καὶ χαρτονίου	6	22
12) Ἐκτυπώσεις καὶ χρωμολιθογραφίαι	68	136
13) Δέρματος	65	174
14) Εὐλίου (Ἐπιπλα καὶ Κουφώματα	54	157
15) Καπνοῦ (Σιγαρέττα)	52	38
16) Ἠλεκτρισμοῦ	31	263
Σύνολον	882	2008

Ἐκ τοῦ πίνακος τούτου παρατηροῦμεν ὅτι ὁ ἀριθμὸς τῶν ἐργοστασίων ἀπὸ τὸ 1922 ἕως τὸ 1939, ἦτοι κατὰ τὴν τρίτην περίοδον, ἠδύθη πλεόν τοῦ διπλασίου, ἐκ δὲ τῶν ἀπασχοληθέντων ἐργατῶν καὶ ὑπαλλήλων τὸ ἐν τρίτον ἀνησχόλει ἡ βιομηχανία τῆς κλωστοῦφαντουργίας καὶ πλεκτικῆς.

Καὶ μερικοὶ χαρακτηριστικοὶ ἀριθμοὶ οἱ ὅποιοι δεικνύουν τὸ μέγεθος τῆς ἀναπτύξεως τῆς βιομηχανίας μεταξὺ τοῦ 1932 καὶ 1939.

Τὸ 1923 ἡ χρησιμοποιηθεῖσα κινητήριος δύναμις δι' ὀλόκληρον τὴν βιομηχανίαν ἀνῆλθεν εἰς 160.000 ἵππους περίπου, τὸ δὲ 1939 εἰς 328.000, ἐκ τῶν ὁποίων οἱ 154.000 προήρχοντο ἀπὸ τὴν Ἠλεκτρικὴν Ἑταιρίαν Ἀθηνῶν—Πειραιῶς.

Ἡ ἀξία τῆς βιομηχανικῆς παραγωγῆς κατὰ τὸ 1922 ἀνῆλθεν εἰς δολλάρια 60 ἐκ. με τιμὴν δολλαρίου 36.87 δραχμ., ἡ δὲ τῆς τοῦ ἔτους 1939 εἰς δολλάρια 125 ἐκ., ὑπερδιπλασία με τιμὴν δολλαρίου 112 δραχ.

Εἰς τὴν ὥς ἄνω ἀξίαν δὲν ὑπελογίσθη ἡ ἀξία τοῦ οἴνου, ἐλαίου καὶ ἀλκοθέντος σίτου, καθ' ὅσον ταῦτα εἰς τὸ ἐθνικὸν εἰσόδημα ἐμπίπτουν εἰς τὴν γαυρικὴν παραγωγὴν.

Ἐπομένως ἐκ τῆς προκυπτούσης διαφορᾶς τοῦ ἀριθμοῦ τῶν ἐργοστασίων, τοῦ ἀριθμοῦ τῶν ἀπασχοληθέντων ἐργατῶν καὶ ὑπαλλήλων, τῆς ἀξίας τῆς βιομηχανικῆς παραγωγῆς καὶ ποσότητος τῆς κινητηρίου δυνάμεως μεταξὺ τῶν ὑπὸ σύγκρισιν ἐτῶν 1923 ἕως 1939 καταφαίνεται ἡ ἀλματώδης πρόοδος ἐν γένει τῆς βιομηχανίας καὶ ἐπομένως ἡ ζωτικότης τοῦ βιομηχανικοῦ πνεύματος τοῦ Ἑλληνικοῦ βιομηχάνου.

Πρὶν εἰσελθῶ εἰς τὴν τετάρτην περίοδον καὶ διὰ νὰ κάμω περισσότερον ἀντιληπτὴν τὴν πρόοδον τῆς βιομηχανίας τῆς τρίτης περιόδου καὶ μάλιστα μεταξὺ τῶν ἐτῶν 1933 ἕως 1939, ὁπότε εἶχεν ἐκδηλωθῆ πλεόν ἡ ἐξέλιξις τῆς, δίδω μερικοὺς ἀριθμοὺς ἀπὸ μερικοὺς κλάδους τῆς βιομηχανίας ὡς πρὸς τὸν ἀριθμὸν τῶν ἐργοστασίων, ἀριθμὸν ἐργατῶν, ἐγκατεστημένων παραγωγικῶν μηχανημάτων, κινητηρίου δυνάμεως κ. λ. π. καὶ ὡς τοιοῦτους λαμβάνω τὸν κλάδον τῆς κλωστοῦφαντουργίας, ὅστις ἔχει τὸ προβάδισμα ἐναντι ὄλων τῶν ἄλλων κλάδων, μετὰ τὸ ταμὲντα, τὴν χαρτοποιίαν καὶ τὰς τεχνητῶν Ἴνας (ραγιόν). Οὕτω:

Βαμβακουργία	Τὸ 1933	1939
°Αριθμὸς ἐργοστασίων	92	151
°Αριθμὸς ἀτράκτων	251.000	328.000
» ἰσῶν	5.500	9.000 - 10.000
» ἐργατῶν	16.000	20.000
Κινητήριος δύναμις	28.000	42.000
Κατανάλωσις βάρβακος	M.T. 15.000	M.T. 18.000
°Ε ρ ι ο υ ρ γ ί α	Τὸ 1933	Τὸ 1939
°Αριθμὸς ἐργοστασίων	18	34
°Αριθμὸς ἀτράκτων (πεννιέ)	23.000	28.000
(καρντέ)	18.800	33.000
°Αριθμὸς ἰσῶν	1.256	1.900
°Αριθμὸς ἐργατῶν	6.100	9.500
Κινητήριος δύναμις	8.500	14.000
Κατανάλωσις ἐρίου	2.500 M.T.	3.000 M.T.
Μ ε τ α ξ ο υ ρ γ ί α		
°Αριθμὸς ἐργοστασίων	18	30
°Αριθμὸς λεκανῶν ἀναπνήσεως (κουκουλιῶν)	750	2.000
°Αριθμὸς ἰσῶν	866	980
°Αριθμὸς ἐργατῶν	2.000	3.200
Κινητήριος δύναμις	2.850	3.500
Κατανάλωσις μετάξης	200 M.T.	230 M.T.
°Ι ο ύ τ η ς , Κ α ν ν ά β ε ω ς , κ α ι ἄ λ λ ω ν Φ υ τ ι κ ῶ ν ἰ ν ῶ ν		
°Αριθμὸς ἐργοστασίων	6	9
°Αριθμὸς ἀτράκτων	4.100	6.800
°Ἴστοι	389	483
°Αριθμὸς ἐργατῶν	1.100	1.600
Κινητήριος δύναμις	1.500	2.000
Κατανάλωσις ἰούτης, καννάβεως κ.λ.π.	5.800	8.000
Β ι ο μ η χ α ν ί α τ σ ι μ έ ν τ ω ν		
°Αριθμὸς ἐργοστασίων	2	6
Παραγωγή τσιμέντων	200.000 M.T.	343.000 M.T.
Δυναμικότης	275.00 T. σημερ.	1.200.000 περίπ.
Χ α ρ τ ο π ο ι ί α		
°Αριθμὸς ἐργοστασίων	13	22
°Αριθμὸς ἐργατῶν	1.300	2.500
Κινητήριος δύναμις	5.100	6.200
Κατανάλωσις πολτῶν καὶ ρακῶν	22.000	34.000
Τ ε χ ν η τ ῶ ν ἰ ν ῶ ν κ α ι ρ α ι γ ι δ ῶ ν		
°Αριθμὸς ἐργοστασίων	1	1
°Αριθμὸς ἐργατῶν	200	1.200
Παραγωγή ραιγιδῶν	25 M.T.	320 M.T.

Περίοδος Τετάρτη, 1940—1954

Εἰς τὴν περίοδον αὐτὴν ἔχομεν ἓνα νεκρὸν χρονικὸν διάστημα περίπου πέντε ἔτων, ἦτοι τὰ ἔτη τῆς κατοχῆς καὶ μετ' αὐτὰ ἀκόμη ἓν ἔτος, ἕως δίου καὶ ἡ ὑπολειψθεῖσα τότε προπολεμικὴ βιομηχανία κατορθώσῃ ν' ἀνασυγκροτηθῇ ἐκ ζημιῶν προξενηθεισῶν λόγῳ, τῶν πολεμικῶν γεγονότων καὶ τῆς κατοχῆς.

Μὲ τὴν πρώτην βοήθειαν περὶ τὰ μέσα τοῦ 1945 ὑπὸ τῆς ΕΜΕΛ καὶ ΟΥΝΡΡΑ ἤρχισε βαθμηδὸν τὸ πρῶτο ξεκίνημα τῆς βιομηχανίας περὶ τὰ τέλη τοῦ αὐτοῦ ἔτους μὲ ἀξίαν παραγωγῆς 176.645 ἐκ. δραχμ. ἢ δολλ. 176.000.000 (τιμὴ δολλαρίου 1945 1008 δραχμ.) καὶ ἐξηκολούθησεν αὕτη διὰ τὰ ἐπόμενα ἔτη μὲ γοργὸν ρυθμὸν διὰ τὰ καλύψῃ τὰ κενὰ καὶ οὕτω ν' ἀδείξῃ τὸν ὄγκον παραγωγῆς.

Οὕτω ὅλοι σχεδὸν οἱ κλάδοι τῆς βιομηχανίας ἐφθάσαν εἰς τὸ τέλος τοῦ παρελθόντος ἔτους νὰ καλύψουν ὄχι μόνον τὸ ὕψος τῆς προπολεμικῆς παραγωγῆς κατ' ὄγκον καὶ ἀξίαν (ἀξία βιομ. παραγ. 1939 = δολ. 125.000.000) ἀλλὰ καὶ νὰ ὑπερβῶν τοῦτο καὶ νὰ παραγάγουν ἀκόμη ἐντελῶς νέα προϊόντα μὴ παραγόμενα προηγουμένως.

Διὰ τὰ γίνῃ πλέον ἐμφανῆς ἡ διαφορὰ τῆς παραγωγῆς τοῦ ἔτους 1939, τοῦ τελευταίου ἔτους πρὸ τῆς ἐναρξενως τοῦ δευτέρου παγκοσμίου πολέμου, καὶ τοῦ ἔτους 1954 παραθέτω καὶ τοὺς κάτωθι παραστατικούς ἀριθμούς, ὡς πρὸς τὸν ὄγκον καὶ τὴν ἀξίαν ὀλοκλήρου τῆς βιομηχανικῆς παραγωγῆς, εἰς τὴν ὁποίαν δὲν συμπεριλαμβάνεται ἡ παραγωγή τοῦ οἴνου, τοῦ ἐλαίου καὶ τοῦ σίτου (τοῦ σίτου μόνον τὰ ἀλεστικά), ὡς καὶ τὸ βάρος καὶ ἡ ἀξία τοῦ πάγου, τῶν βαμβακερῶν καὶ μαλλίνων νημάτων καὶ τοῦ ραιγιόν). Τὰ μὲν πρῶτα διότι ἀπὸ ἀπόψεως Ἐθνικοῦ Εἰσοδήματος ἀνήκουν εἰς τὸν τομέα τῆς Γεωργίας, τὰ δὲ δευτέρω διὰ τὰ μὴ γίνονται διπλοῦς ὑπολογισμὸς εἰς τὴν παραγωγήν.

Οὕτω ἡ συνολικὴ παραγωγή τὸ 1939 ἀνῆλθεν κατὰ βάρος εἰς τόννους 1.270.

781 Μ.Τ. ἀξίας 11.415 ἑκατομμύρια.

κατὰ δὲ τὸ 1954 κατὰ βάρος ἀνῆλθεν εἰς τόννους 2.982.830 Μ.Τ. ἀξίας 12.220.123.672 ν. δραχ.

Ἡδὴ ἡ βιομηχανικὴ παραγωγή τῆς χώρας καλύπτει τὰ 820ο περίπου τῶν ἀναγκῶν μας μὲ προοπτικὴν ν' ἀδείξῃ ἔτι περαιτέρω τὴν παραγωγήν πρὸς κάλυψιν τῶν λόγῳ τῆς ἀδείξεως τοῦ πληθυσμοῦ καὶ τῆς ἀνυψώσεως τοῦ βιοτικῆ ἐπιπέδου προβλεπομένων ἀναγκῶν.

Ἑλληνες καὶ Ἑλληνίδες,

Ἄς φιλοτιμηθῶμεν νὰ πιστεῦσωμεν ὅτι τότε μόνον θὰ ἐορτάζωμεν ἐπαξίως τὰς ἐπετείας τῶν ἐνδόξων ἀγώνων τοῦ ἔθνους ὅταν, μοχλοῦντες καὶ ἐργαζόμενοι, ὀδηγούμενοι ἀπὸ τοὺς ἔθνικούς μας ἡγέτας καὶ βοηθούμενοι καὶ συμπαραστατούμενοι καὶ ἀπὸ ὅλους ἐκείνους τοὺς λαοὺς ποὺ πιστεῦσιν εἰς τὰς ἀκαταλύτους καὶ αἰωνίας ἀρχὰς τοῦ ὑψηλοτέρου τῶν ἀνθρωπίνων πολιτισμῶν, δηλαδὴ τοῦ ἐλληνοχριστιανικοῦ μας πολιτισμοῦ, θὰ ἠμποροῦμεν νὰ ἐπιδεικνύωμεν εἰς κάθε ἔθνικὴν ἐπέτειον ὡς πραγματικὸν φόρον τιμῆς πρὸς τὸ ἔθνος ἓν νέον ἔργον, μίαν νέαν πρόοδον, ἓνα νέον σταθμὸν εἰς τὴν ζωὴν τοῦ Ἑλληνισμοῦ, τοῦ ἐνὸς καὶ ἀδιαιρέτου, τοῦ μεγάλου καὶ ἀθανάτου...